

CO DŮLEŽITÉHO PŘINESLA ZMĚNA ZÁKONA O VODOVODECH A KANALIZACÍCH

Ing. Miloslava Melounová

SOVAK ČR, Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1

Anotace

Novela zákona o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu č. 274/ 2001 Sb., která vyšla pod č. 275/2013 Sb. s účinností od 1.1.2014 spolu s účinností Nového občanského zákona č.79/2012 Sb. přinesla zásadní legislativní změny pro oblast vodního hospodářství.

Úvod

Novela zákona o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu měla za cíl především odstranění nedostatků zákona zjištěných při praktické aplikaci zákona v souladu s požadavky vyplývající ze Směrnice 2000/60/ES v oblasti vodní politiky a se směrnicí rady č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod a snížení administrativní náročnosti pro uživatele zákona. Záměr zákona na snížení administrativní náročnosti pro uživatele se nenaplnil a zjevně dochází ke zvýšení administrativy jak pro vlastníky (především obce) tak pro provozovatele vodohospodářské infrastruktury.

Navržené zásadní změny s cílem naplňování přijaté koncepce rozvoje vodního hospodářství v oblasti hospodaření se srážkovými vodami se po medializaci v tisku nepodařilo prosadit. Mezi návrhy, které se nepodařilo do zákona prosadit patří především úprava sporného znění týkající se oprav vodovodních a kanalizačních přípojek pod veřejným prostranstvím.

Novela zákona o vodovodech a kanalizacích se zaměřila především na:

- Zpřesnění pojmů
- Změny v pořizování plánů rozvoje vodovodů a kanalizací pro území krajů
- Zvýšený tlak na realizaci plánů obnovy infrastrukturního majetku
- Zajištění provozních a ekonomických vazeb u provozně souvisejících vodovodů a kanalizací již před kolaudací stavby
- Úpravu procesů spojených s evidencí nákladů spojených s realizací služby dodávky pitné vody a odvádění odpadních vod
- Úpravu smluv mezi provozovateli a odběrateli.

Negativní dopady změn zákona

- Zákon nepřispěl k řešení problematiky srážkových vod a nakládání s nimi. Základem filozofie Hospodaření se srážkovými vodami je tzv. decentralizovaný způsob odvodnění, jehož podstatu je zabývat se srážkovým odtokem v místě vzniku a vracet ho do lokálního koloběhu vody.
- Změna v úhradě materiálu na realizaci napojení vodovodních a kanalizačních přípojek na vodovod nebo kanalizaci pro veřejnou potřebu přinesla finanční dopad na vlastníka vodovodu nebo kanalizace (obec).

Některé nejdůležitější změny zákona

1. Zákon nově určuje okruh na koho se vztahuje.

- a) Na vodovody a kanalizace, pokud je trvale využívá alespoň 50 fyzických osob, nebo pokud průměrná denní produkce z ročního průměru pitné nebo odpadní vody je víc než 10 m³. Fyzickou osobou využívající vodovod nebo kanalizaci je fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt.
- b) Na každý vodovod a kanalizaci, které provozně souvisejí s vodovody a kanalizacemi pro veřejnou potřebu.

2. Vymezení základních pojmů

Zákon nově vymezuje některé pojmy.

Obnovou je výměna části vodovodu, úpravny vody, kanalizace nebo čistírny odpadních vod, která je inventárně sledovanou částí majetku vlastníka nebo samostatnou položkou uvedenou ve vybraných údajích majetkové evidence za účelem prodloužení životnosti stavby a s ní související technologie.

Odborným zástupcem provozovatele je fyzická osoba, která odpovídá za provozování vodovodů a kanalizací a která je k provozovateli ve smluvním vztahu.

Provozně související vodovod nebo kanalizace je vodovod nebo kanalizace, který je propojen s vodovodem nebo kanalizací jiného vlastníka.

Vybrané údaje majetkové evidence jsou souborem technických a ekonomických údajů, údajů o poloze umožňující identifikaci staveb příváděcích a rozvodné vodovodní sítě, staveb pro úpravu vody a technologií pro úpravu nebo bez ní, příváděcích kanalizačních stok a stokových sítí, čistíren odpadních vod tak, že u každé položky jsou uvedeny identifikační údaje jejich vlastníka.

Vybrané údaje provozní evidence jsou souborem technických, ekonomických a provozních údajů umožňujících sledovat z hlediska kvantity i kvality služby poskytované prostřednictvím staveb příváděcích řadů a rozvodné vodovodní sítě, staveb pro úpravu vody s technologií pro úpravu nebo bez ní, příváděcích stok a stokových sítí a čistíren odpadních vod. V provozní evidenci se u každého zařízení uvedou identifikační údaje jejich provozovatele, kterým může být právnická nebo podnikající fyzická osoba.

3. Přípojky

Zákon nově ukládá **povinnost vlastníkovi** vodovodu případně kanalizace podat žádost o změnu užívání stavby vnitřního vodovodu nebo kanalizace, pokud má charakter vodovodní nebo kanalizační přípojky. K žádosti se připojí doklady o vlastnictví pozemků a staveb, na kterých jsou uvedené stavby uloženy včetně dokumentace stávajícího stavu a případných úprav. Žádost o změnu užívání stavby podává vlastník. Termín k dořešení změn je do 31. 12. 2017.

Znění zákona nadále zavazuje provozovatele k zajišťování oprav a údržby části vodovodní a kanalizační přípojky uložené v pozemcích, které tvoří veřejné prostranství. Nově zákon v § 8 odst. 5 ukládá vlastníkům vodovodů a kanalizací úhradu materiálu na odbočení a napojení vodovodních a kanalizačních přípojek. Tato povinnost bude mít negativní dopad na hospodaření vlastníků vodohospodářské infrastruktury a lze očekávat přímý dopad do cen pro vodné a stočné.

4. Plán rozvoje vodovodů a kanalizací kraje a území státu (§4)

Kraj v samostatné působnosti zajišťuje zpracování a schválení plánu rozvoje vodovodů a kanalizací pro svá území. Plán rozvoje obsahuje koncepci řešení zásobování pitnou vodou včetně vymezení zdrojů podzemních a povrchových vod. Dále obsahuje koncepci odkanalizování a čištění odpadních vod na území kraje. Kraj v samostatné působnosti průběžně **aktualizuje a schvaluje** plán rozvoje pro své území.

Návrh plánu rozvoje vychází z politiky územního rozvoje kraje a z národních plánů povodí zpracovaných podle zákona o vodách. Aktualizace plánů rozvoje vychází z návrhů změn plánů rozvoje vodovodů a kanalizací předkládaných obcemi ve stanovené elektronické podobě, formátu a obsahu v návaznosti na aktuální stav zásobování pitnou vodou, odvádění a čištění odpadních vod.

Návrh plánu rozvoje i jeho aktualizaci projedná kraj s **obcemi, vlastníky a provozovateli** vodovodů a kanalizací v území, jehož se plán rozvoje dotýká. Ministerstvo zemědělství zajišťuje zpracování, aktualizaci a schválení plánu rozvoje pro území státu. Krajský úřad předá ministerstvu v elektronické podobě schválené aktualizace plánu rozvoje za předchozí rok do 31. ledna následujícího roku.

5. Oprávnění k provozování (§6 odst. 2)

Krajský úřad vydá povolení k provozování vodovodu nebo kanalizace jen osobě, která

- Je oprávněna provozovat živnost
- Je vlastníkem vodovodu nebo kanalizace nebo s vlastníkem vodovodu anebo kanalizace uzavřela smlouvu, která ji opravňuje vodovod nebo kanalizaci provozovat. V případě, že se jedná o vodovod nebo kanalizaci, která provozně souvisí s vodovody nebo kanalizacemi jiných vlastníků musí doložit písemnou smlouvu s vlastníky vodovodů nebo kanalizací, které spolu provozně souvisí.
- Sama nebo její **odborný zástupce** splňují požadovanou kvalifikaci odpovídajícím požadavkům na provozování, správu a rozvoj vodovodů a kanalizací pro které se povolení k provozování vydává.

6. Práva a povinnosti vlastníka vodovodu a kanalizace pro veřejnou potřebu

Vlastník vodovodu je oprávněn za účelem kontroly, údržby nebo stavební úpravy vodovodu nebo kanalizace vstupovat a vjíždět na příjezdné vodovodem nebo kanalizací přímo dotčené pozemky. Stejně oprávnění má provozovatel za účelem plnění povinností spojených s provozováním vodovodu nebo kanalizace.

Vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen zajistit plynulé a bezpečné provozování, **vytvářet rezervu finančních prostředků** na jejich obnovu a dokládat jejich použití.

Písemná dohoda vlastníků provozně souvisejících vodovodů nebo kanalizací (§8 odst. 3)

Vlastníci vodovodů nebo kanalizací provozně souvisejících upraví svá vzájemná práva písemnou dohodou. Dohoda je podmínkou kolaudačního souhlasu.

Písemná dohoda vlastníků musí obsahovat:

Předmět dohody, vlastnictví vodovodů, stanovení podmínek dodávky vody (jakost, množství, tlak, měření, kontrola podmínek, zajištění funkčnosti, postup v odstranění závad, řešení sporů), vzájemná informovanost, specifikace nákladů, způsob plateb, smluvní sankce, možnost změn a dobu platnosti dohody.

Obdobně dohody vlastníků souvisejících kanalizací musí obsahovat:

Předmět dohody, vlastnictví kanalizací, stanovení podmínek odvádění odpadních vod (limity znečištění, množství a způsob měření, kontrola podmínek, zajištění funkčnosti, postup v odstranění závad, řešení sporů, vzájemná informovanost), specifikace nákladů, způsob plateb, smluvní sankce, možnost změn a dobu platnosti dohody.

Tuto úpravu lze vnímat pozitivně pro vlastníky nově realizovaných vodovodů a kanalizací, aby včas o uzavření dohod jednali, protože neexistence této dohody znamená nezískání kolaudačního souhlasu a oddaluje užívání stavby.

Vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen předložit odběrateli na jeho žádost úplný výpočet ceny pro vodné a stočné v členění podle přílohy č.19a vyhlášky č.48/2014 Sb.

7. Odběratelské smlouvy

Zákon nově upřesňuje požadavky na obsah smluv s odběrateli.

Smlouva o dodávce vody musí obsahovat: předmět smlouvy, smluvní strany, vlastníka a provozovatele vodovodu, vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku, počet trvala připojených osob, stanovení podmínek dodávky vody, limity množství, kapacitu přípojky, tlakové poměry v místě napojení, ukazatele jakosti vody (obsah vápníku, hořčíku a dusičnanů) způsob stanovení ceny a jejího vyhlášení, způsob fakturace a plateb, doba platnosti smlouvy.

Obdobně **smlouva o odvádění odpadních vod musí obsahovat:** předmět smlouvy, smluvní strany, vlastníka a provozovatele kanalizace vlastníka přípojky a připojené stavby nebo pozemku, počet trvala připojených osob, stanovení podmínek odvádění a čištění odpadních vod, limity znečištění, způsob stanovení ceny a jejího vyhlášení, způsob fakturace a plateb, doba platnosti smlouvy.

Pokud nemá odběratel uzavřenou písemnou smlouvu o dodávce vody nebo odvádění odpadních vod lze jeho odběr vody nebo odvádění odpadních vod nazvat neoprávněným odběrem dle § 10 zák. č. 274/2001 Sb.

Potrubí vodovodu pro veřejnou potřebu včetně přípojek a vnitřních rozvodů **nesmí být propojeno** s vodovodem z jiného zdroje vody (§ 11 odst. 2).

8. Práva a povinnosti provozovatele vodovodu

Provozovatel je oprávněn přerušit nebo omezit dodávku vody nebo odvádění odpadních vod dle §9 odst. 6 mimo jiné:

- nevyhovuje-li zařízení odběratele technickým požadavkům tak, že jakost **nebo tlak** vody ve vodovodu může ohrozit zdraví a bezpečnost osob a způsobit škodu na majetku.
- neumožní-li odběratel provozovateli, po jeho **opakované písemné výzvě**, přístup k vodoměru, přípojce nebo zařízení vnitřního vodovodu nebo kanalizace

Provozovatel je **povinen** oznámit odběrateli výměnu vodoměru alespoň 15 dnů předem, současně s vymezením času pokud se s vlastníkem nedohodne jinak. Odběrateli se současně předá doklad o stavu stávajícího vodoměru a u nového vodoměru stav, číslo a termín výměny vodoměru.

Vyhlášením zákazu použití vody pro pitné účely nejsou dotčeny povinnosti provozovatele vodovodu podle tohoto zákona.

Neoprávněným vypouštěním odpadních vod do kanalizace je mimo jiné

- bez uzavřené písemné smlouvy o odvádění odpadních vod nebo v rozporu s ní
- v rozporu s podmínkami stanovenými pro odběratele kanalizačním řádem

9. Opatření obecné povahy

Vyžaduje li to veřejný zájem, především jde-li o přechodný nedostatek pitné vody, který nelze z technických důvodů nebo nedostatečných kapacit nahradit, může vodoprávní úřad vydat „opatření obecné povahy „o dočasném omezeném užívání pitné vody“ z vodovodu na dobu nejdéle na 3 měsíce. Opatření obecné povahy nabývá účinnosti zveřejněním na úřední desce vodoprávního úřadu. Projednání opatření obecné povahy je veřejné. Dotčené osoby jsou oprávněny podat proti opatření obecné povahy písemně odůvodněné námitky.

10. Ochrana odběratele

Vlastník vodovodu nebo kanalizace, případně provozovatel je-li k tomu zmocněn je povinen předat obecnímu úřadu obce předat informaci pro odběratele:

- o rozsahu zmocnění provozovatele od vlastníka vodovodu nebo kanalizace
- o jakosti a tlaku dodávané pitné vody
- o způsobu zjišťování množství odebírané vody, způsobu umístění vodoměrů, výpočtu odváděných srážkových vod ...

Vlastník vodovodu nebo kanalizace, případně provozovatel je-li k tomu zmocněn je povinen nejpozději do 30. dubna zveřejnit porovnání všech položek výpočtu ceny pro vodné a stočné a dosažené skutečnosti v předchozím kalendářním roce. Porovnání je vlastník vodovodu nebo kanalizace povinen zaslat ve stejném termínu v **elektronické podobě** ve stanovené formě ministerstvu. V případě, že bylo zpracováno více kalkulací cen pro vodné a stočné, zveřejní se každá platná kalkulace. Rozsah a obsah porovnání stanoví § 20 vyhlášky č. 48/2014 Sb.

11. Závěr

Zásadní změny zákona se dotýkají nových požadavků na smluvní vztahy a to jak mezi vlastníky vodovodů a kanalizací provozně souvisejících tak smluvní vztahy s odběrateli, které vyžadují více povinných údajů včetně přesné identifikace vlastníka stavby a pozemku. Nový pohled na smluvní vztahy je náročný nejen na administrativní přípravu smluv, ale i na jednání s odběrateli v souladu s požadavky nového občanského zákona.

Společné odvádění splaškových a srážkových vod co nejrychleji mimo městský prostor se ukazuje jako dlouhodobě neudržitelné. Masivní rozvoj nově urbanizovaných ploch včetně mimořádných srážek způsobuje hydraulické

přetěžování stávajících stokových sítí a způsobuje závažné environmentální následky. Novela vodního i stavebního zákona včetně vyhlášek požaduje přednostní zasakování srážkových vod, přesto novelizovaný speciální zákon o vodovodech a kanalizacích tuto problematiku neřeší. Až budoucnost ukáže důsledky nedostatečné koncepce v oblasti hospodaření se srážkovými vodami.

Literatura

- Zákon č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 428/2001 Sb. kterou se provádí zákon o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice Rady 98/83/ES o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu
- Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů